

SR Makedonije s posebnim ozirom na Ohridsko-struško regijo« in »Počitniška naselja v Makedoniji«, podan geografski pregled Makedonije od fizičnih osnov do vseh družbeno-geografskih dejavnikov. S podatki bogato opremljene prispevke izpod peres makedonskih avtorjev in Karla Rupperta dopolnjuje kar po osem tematskih kart SR Makedonije in Ohridsko-prespanske regije, pri čemer še posebej izstopijo prostorski elementi razvojnih razlik.

Drugi del izpod peres sodelavcev vseh treh udeleženih institucij predstavljajo naslednje razprave: »Strukturne spremembe in notranja zdiferenciranost občin Ohrid, Struga in Resen«, »Nekateri elementi socioekonomske strukture mesta Ohrid«, »Prebivalstveni in agrarnogeografski aspekti podeželskega naselja Gornji Lakočeri«, »Socialnoekonomska struktura in gospodarska usmerjenost naselij Peštani in Trpejca«. Težišče teh socialnogeografskih prikazov je na Ohridu in na nekaterih tipičnih funkcijsko različnih naseljih ob Ohridskem jezeru, kjer je bilo opravljeno podrobno kartiranje izrabe tal in zgradb ter anketiranje.

Na koncu sledijo še poglavja »Ekskurzijski zapiski«, »Geografske značilnosti območja Prespe«, »Skoplje« in obsežnejši seznam vse pomembnejše geografske literature o Makedoniji.

Knjiga je pomemben prispevek h geografskemu poznavanju Makedonije, še zlasti njene najnovejše socialnogeografske problematike. To še potencirajo metodološko in tehnično dobro pripravljene karte, kar sicer močno pogrešamo v regionalnih prikazih Makedonije pa tudi ostalih republik in pokrajin. Še posebno vrednost pa pomeni predstavitev te regije širši svetovni javnosti.

Mirko Pak

Publikaciji o razvoju turističnih regij

V Zagrebu, kot središču turistično najbolj razvite republike, sta pred kratkim izšli, poleg Pepeonik-Blaževićevega učbenika turistične geografije, še dve knjigi, ki obravnavata turizem v Jugoslaviji. Prva je izšla izpod peresa pravnika in obravnava turizem in gospodarski razvoj Jugoslavije (dr. Ante Cicvarič, **Turizam i privredni razvoj Jugoslavije**, Znanstvene monografije, Pravni fakultet Zagreb, Informator-Zagreb 1980), druga pa je nastala ob delu družbenopolitične delavke in ekonomistke, ki se osredotoča na turizem in regionalni razvoj (dr. Neda Andrić, **Turizam i regionalni razvoj**, Ekonomska biblioteka, Informator-Zagreb 1980). Obema deloma velja posvetiti pozornost, saj pravne in družbeno-ekonomske zakonitosti še kako vplivajo na posege v prostor.

Nasploh so redke publikacije pravnikov, ki bi celovito obravnavale turizem in njegove spremljajoče dejavnike. Knjiga avtorja Cicvarića poizkuša na 347. straneh zajeti različne aspekte te problematike. Temo o turizmu in ekonomskem razvoju Jugoslavije razširja še z 533. viri, ki pa so, žal, deloma zastareli (leto 1956?) in ne zajemajo nekaterih pomembnejših geografskih del iz tega področja (n. pr. Ruppert-Mainer, Pepeonik, Jeršič...). Tej pomanjkljivosti nakljud pa obravnava nekatere pomembnejše razvojne činitelje turizma v soodvisnosti z osnovnimi geografskimi elementi prostora.

V prvem delu knjige je zanimiva in za to knjigo značilna avtorjeva definicija turizma. Pravi namreč »da je turizem splet gospodarskih in negospodarskih odnosov in pojavov, ki izhajajo iz potovanja in bivanja izven domačega naselja (domicila) in iz potrošnje sredstev, ustvarjenih v glavnem v kraju stalnega bivališča). Pri obravnavi faktorjev, ki naj bi sprožili turistične tokove, le obrobno obravnava naravno in kulturno dediščino Jugoslavije. Čeprav je to eden od pomembnejših dejavnikov v turistični ponudbi katere koli dežele, ga povezuje le z zaščito naravnih spomenikov in z varstvom pred pretirano turistično izrabo.

Drugi del knjige je posvečen turizmu kot posledici in iniciatorju gospodarskega razvoja. Povalne so njegove analize jugoslovanskega turizma in kritike na račun turističnega gospodarstva (sezonskost, nepovezanost kritike). Vzpodbudna pa je tudi želja, naj bi znanost na tem področju ne bila le analitik statične preteklosti, ampak tudi akter pri usmerjanju bodočega razvoja turizma in družbe. Za avtorja je razumljiva »nedonošenost znanosti«, kaj je turizem v Jugoslaviji star šele dob-

rih dvajset let in za rezultate znanosti vse do danes še ni bilo pretiranega interesa v turističnem gospodarstvu.

Tretji, po obsegu najskromnejši del knjige, ocenjuje možnosti za razmah turizma v Jugoslaviji in posebej v SR Hrvatski v naslednjem srednjeročnem obdobju. Žal ne upošteva vsaj ene od metod »cost-benefit« analize in ostaja le pri prognoziranju trenda. Bodočnost ocenjuje dokaj optimistično. Bralcu-geografu pa manjka podoba in ocena optimalne izkoriščenosti določenega prostora, oziroma ocena preobremenitve le-tega zaradi ekstenzivne turistične izrabe.

Ekonomistka Andričeva je referate in dolgoletna razmišljanja ter rezultate družbeno-političnega dela na področju turizma v regiji Sev. Jadrana strnila v priložno knjigo, ki obravnava možnosti turizma v okviru regionalnega razvoja določenih območij. Podobno kot prejšnja ima tudi ta knjiga tri med seboj ločene dele, ki obravnavajo turistično dejavnost v okviru splošnega razvoja in kot pomemben faktor v regionalnem prostorskem planiranju (predvsem v nerazvitih območjih). Delo zaključí avtorica z rezultati dela in s konkretnimi primeri iz območja Istre in Kvarnerja. Posplošeno velja, da je pričujoča študija za geografa veliko bolj uporabna kot prejšnja, saj poizkuša prenesti pravni in ekonomski jezik v konkreten prostor. Odgovoriti poizkuša namreč na vprašanje »ali je turizem lahko nosilec regionalnega razvoja — ali pa je le spremljevalec določenega družbenega razvoja in potrebne širše družbe«. Obenem avtorica odgovarja pozitivno na vprašanje »ali bi se dalo turizem planirati tako, da s svojo gospodarsko dejavnostjo ne bi presegel optimalne ekološke obremenjenosti v prostoru«.

Pri obravnavi določenih problemov se avtorica loti dosedaj še zamolčanih in neustrezno obravnavanih tem, kot so n. pr.: vzroki za nezainteresiranost tujih partnerjev za naložbe v turistično izgradnjo in izrabo prostora v rekreacijske namene (kratkoročno spreminjanje pravnih norm, nejasnost predpisov, možnost nacionalizacije...), vloga žena pri razvoju in oblikovanju zasebnega turizma, fluktuacija delovne sile v turizmu itd. Knjigo zaključuje z mislijo, da bi »turizem lahko s svojo vlogo in gospodarsko močjo deloval na skladnejši in hitrejši regionalni razvoj. Prav zaradi tega bi ga morali bolj upoštevati v regionalnem prostorskem planiranju nerazvitih območij«.

Žal h knjigi ni priložen niti en zemljevid — tematska karta —, čeprav bi zanj bilo dovolj gradiva. Literatura zajema preko dvesto avtorjev, med katerimi pa lahko na prstih ene roke preštejemo geografe (Jovičić, Marković, Planina...): V bodoče bo treba veliko storiti, da bi druge vede spoznale in se seznanile z vrednostmi geografskih raziskav na področju turistične geografije in turizma! Ali so naše študije zares tako nekvadratne in neuporabne, da jih druge vede ne morejo in nočejo uporabljati?!

A. Gosar

Demogeografske študije o narodnostno mešanih in obmejnih področjih

V Prištini je ob koncu preteklega leta izšla knjiga »Popullsia e Kosoves« (prebivalstvo na Kosovu) avtorja dr. Hivzi Islāmija. Gre za skrženo objavo doktorske disertacije, ki jo je avtor zagovarjal na Pedagoško znanstveni enoti za geografijo filozofske fakultete v Ljubljani in ki je nastajala pod mentorskim vodstvom prof. dr. Vladimira Klemenčiča. Knjiga je logično nadaljevanje teoretskega in praktičnega raziskovanja narodnostno-mešanih ozemelj v Jugoslaviji, ki mu, predvsem na primeru Prekmurja, sledi Inštitut za geografijo Univerze.

Hivzijevo delo sodi med tiste demogeografske študije, ki opredeljujejo raznolik razvoj prebivalstva v enem najboljsejših nacionalno-mešanih predelov Jugoslavije; v območju torej, kjer je, zaradi slabše razvitosti, prebivalstvo zadržalo še nekatere elemente demografskih struktur predindustrijske družbe.

V SFR Jugoslaviji je namreč albanska narodnost tista, pri kateri se je v kratkem času spremenila vrsta struktur demografskih kazalcev: iz pretežno nepismenega je nastal narod številnih izobražencev, prej zaprt vase, se je sedaj funkcionalno vključil v družbeno-gospodarske tokove Jugoslavije itd. Geograf najde v knjigi tipične poteze razpada agrarne družbe in sledi procesu oblikovanja urbane.